YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
15 päivänä tammikuuta 2002 *

Asiassa C-182/00,

jonka Landesgericht Wels (Itävalta) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen asiassa, jonka on Landesgericht Welsissä saattanut vireille

Lutz GmbH ym.,

ennakkoratkaisun niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi, 9 päivänä maaliskuuta 1968 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 68/151/ETY (EYVL L 65, s. 8) 2 artiklan 1 kohdan f alakohdan sekä yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla 25 päivänä heinäkuuta 1978 annetun neljännen neuvoston direktiivin 78/660/ETY (EYVL L 222, s. 11) 47 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit L. Sevón ja M. Wathelet (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Lutz GmbH ym., edustajanaan Rechtsanwalt E. Chalupsky,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään H. Dossi,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään N. Díaz Abad,

— Italian hallitus, asiamiehenään U. Leanza, avustajanaan avvocato dello Stato G. De Bellis,

— Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään M. C. Giorgi-Fort ja G. Houttuin,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään M. Patakia, avustajanaan avocat B. Wägenbaur,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Lutz GmbH:n ym:iden, edustajanaan Rechtsanwalt G. Schmidsberger, Italian tasavallan, edustajanaan G. De Bellis, neuvoston, asiamiehenään G. Houttuin, ja komission, asiamiehenään M. Patakia, avustajanaan B. Wägenbaur, 25.10.2001 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.11.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Landesgericht Wels, joka toimii Handelsgerichtinä (kaupallisia asioita käsittelevänä osavaltion tuomioistuimena) kauppa- ja yhtiörekisteriä koskevissa asioissa, on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 9.5.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 15.5.2000, EY 234 artiklan nojalla viisi ennakkoratkaisukysymystä niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi, 9 päivänä maaliskuuta 1968 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 68/151/ETY (EYVL L 65, s. 8; jäljempänä ensimmäinen yhtiöoikeudellinen direktiivi) 2 artiklan 1 kohdan f alakohdan sekä yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla 25 päivänä heinäkuuta 1978 annetun neljännen neuvoston direktiivin 78/660/ETY (EYVL L 222, s. 11; jäljempänä neljäs yhtiöoikeudellinen direktiivi) 47 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa hakijoina ovat Lutz GmbH ym. (jäljempänä Lutz ym.) ja joka koskee velvollisuutta toimittaa rekisteriviranomaiselle tilinpäätös ja toimintakertomus österreichisches Handelsgesetzbuchin (Itävallan laki kauppaoikeudellisista säännöksistä; jäljempänä HGB) mukaisesti, sellaisena kuin tämä laki on muutettuna EU-Gesellschaftsrechtsänderungsgesetzillä (yhtiöoikeudellisen lainsäädännön muuttamisesta annettu laki, BGBl. 304/1996).

Yhteisön lainsäädäntö

3 EY:n perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan (josta on muutettuna tullut EY 44 artiklan 2 kohdan g alakohta) mukaan neuvosto ja komissio pyrkivät poistamaan sijoittautumisvapauden rajoituksia sovittamalla tarpeen mukaan yhteen ja tekemällä samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään 58 artiklan toisessa kohdassa (josta on tullut EY 48 artiklan toinen kohta) tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi.

4 Ensimmäisen yhtiöoikeudellisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että yhtiöt julkistavat ainakin taseen ja tuloslaskelman jokaiselta tilikaudelta.

5 Neljännen yhtiöoikeudellisen direktiivin 47 artiklan mukaan asianmukaisesti vahvistettu tilinpäätös sekä toimintakertomus ja tilintarkastuksen suorittamisesta vastuussa olevien henkilöiden kertomus julkistetaan noudattaen kunkin jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyä, ensimmäisen yhtiöoikeudellisen direktiivin 3 artiklan mukaista menettelyä.

Kansallinen lainsäädäntö

6 HGB:n 221 §:ssä tarkoitettujen yhtiöiden kaltaisten suurten pääomayhtiöiden osalta HGB:n 277 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Pääomayhtiöiden lakisääteisten edustajien on toimitettava tilinpäätös ja toimintakertomus niitä koskevan yhtiökokouskäsittelyn jälkeen, mutta kuitenkin viimeistään yhdeksän kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä, tilintarkastajien vahvistusmerkinnällä taikka vahvistamisesta kieltäytymistä taikka sen rajoittamista koskevalla merkinnällä varustettuna pääomayhtiön kotipaikan kaupparekisterituomioistuimeen; saman määräajan kuluessa on kyseiseen tuomioistuimeen toimitettava yhtiön hallintoneuvoston kertomus, ehdotus tuloksen käyttämiseksi ja päätös sen käyttämisestä.

Jos tämän määräajan noudattamiseksi tilinpäätös ja toimintakertomus toimitetaan kaupparekisterituomioistuimeen ilman muita asiakirjoja, kertomus ja ehdotus on toimitettava heti, kun ne ovat saatavilla, päätös viipymättä sen tekemisen jälkeen ja vahvistus heti, kun se on merkitty. — — "

7 Jos tätä julkistamisvelvollisuutta ei noudateta, HGB:n 283 §:n 1 momentin perusteella on mahdollista määrätä uhkasakko, jonka enimmäissuuruus on 50 000 Itävallan šillinkiä (ATS).

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä oleva asia ja ennakkoratkaisukysymykset

8 Landesgericht Wels määräsi Handelsgerichtin ominaisuudessa 13.9.1999 tekemällään päätöksellä, että Lutzin ym:iden on toimitettava neljän viikon kuluessa HBG:n 277—280 a §:ssä tarkoitetut tilinpäätös ja toimintakertomus rekisterin pitäjälle sillä uhalla, että jokainen näistä tuomittaisiin 10 000 ATS:n uhkasakkoon.

9 Koska Oberster Gerichtshofin (Itävalta) vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tällaiseen, 13.9.1999 tehdyssä päätöksessä määrätyn kaltaisen uhkasakon asettamiseen ei voida hakea muutosta, Lutz ym. tekivät Verfassungsgerichtshofille (Itävalta) hakemuksen (Individualantrag), jossa ne vaativat sen vahvistamista, että tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamista koskevilla kansallisilla oikeussäännöillä loukataan tiettyjä perusoikeuksia ja rikotaan yhteisön oikeutta. Landesgericht Wels, toimien Handelsgerichtinä, lykkäsi 2.11.1999 tekemällään päätöksellä kyseisten asiakirjojen esittämiselle vahvistamaansa määräpäivää siihen asti, että Verfassungsgerichtshof ratkaisee kyseisen asian. Verfassungsgerichtshof hylkäsi Lutzin ym:iden hakemuksen 29.11.1999 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että uhkasakkoon tuomitsemista voidaan lykätä siihen asti, kun on ratkaistu, onko se velvoite, jonka noudattamisen tehosteeksi uhkasakko on asetettu, lainmukainen.

10 Landesgericht Wels on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Ovatko ensimmäisen direktiivin 68/151/ETY 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa ja neljännen direktiivin 78/660/ETY 47 artiklassa tarkoitetut pääomayhtiöitä koskevat julkistamisvelvoitteet ristiriidassa EY 44 artiklan 2 kohdan g alakohdan kanssa, jossa annetaan oikeus sovittaa yhteen ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolistenkin etujen turvaamiseksi?

2. Ovatko ensimmäisen direktiivin 68/151/ETY 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa ja neljännen direktiivin 78/660/ETY 47 artiklassa säädetyt pääomayhtiöitä koskevat julkistamisvelvoitteet ristiriidassa EY 44 artiklan 2 kohdan g alakohdan kanssa siksi, että ne eivät ole välttämättömiä sijoittautumisrajoitusten poistamiseksi taikka EY:n perustamissopimuksen muiden tavoitteiden (kuten yhdenmukaisten oikeudellisten puitteiden luominen) saavuttamiseksi?

3. Onko yleisiin oikeusperiaatteisiin kuuluvan suhteellisuusperiaatteen kanssa yhteensoveltuvaa se, että ensimmäisen direktiivin 68/151/ETY 2 artiklan 1 kohdan f alakohdalla yhdessä neljännen direktiivin 78/660/ETY 47 artiklan kanssa pakotetaan yritykset paljastamaan liikesalaisuuksiaan velvoittamalla nämä julkistamaan taseensa ja tuloslaskelmansa jokaiselta tilikaudelta rangaistuksen uhalla, kun tavoiteltu suojelun taso voidaan saavuttaa asianmukaisella tavalla vähemmän rajoittavin toimenpitein?

4. Onko yhteisön oikeuden mukaisen omaisuudensuojan perusoikeuden kanssa yhteensoveltuvaa se, että ensimmäisen direktiivin 68/151/ETY 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa yhdessä neljännen direktiivin 78/660/ETY 47 artiklan kanssa pakotetaan yritykset paljastamaan liikesalaisuuksiaan velvoittamalla nämä julkistamaan taseensa ja tuloslaskelmansa jokaiselta tilikaudelta rangaistuksen uhalla, kun tavoiteltu suojelun taso voidaan saavuttaa asianmukaisella tavalla vähemmän rajoittavin toimenpitein?

5. Onko yhteisön oikeuden mukaisen taloudellisen toiminnan vapauden perusoikeuden kanssa yhteensoveltuvaa se, että ensimmäisen direktiivin 68/151/ETY 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa yhdessä neljännen direktiivin 78/660/ETY 47 artiklan kanssa pakotetaan yritykset paljastamaan liikesalaisuuksiaan velvoittamalla nämä julkistamaan taseensa ja tuloslaskelmansa jokaiselta tilikaudelta rangaistuksen uhalla, kun tavoiteltu suojelun taso voidaan saavuttaa asianmukaisella tavalla vähemmän rajoittavin toimenpitein?"

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaisuus

11 EY 234 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu muun muassa EY:n perustamissopimuksen ja

yhteisön toimielinten säädösten ja muiden toimien tulkinnasta. Tämän artiklan toisessa kohdassa lisätään, että "jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää yhteisön tuomioistuinta ratkaisemaan sen".

12 Harkitessaan, onko ennakkoratkaisua pyytänyt toimielin EY 234 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin, mikä on yksinomaan yhteisön oikeuden perusteella ratkaistava kysymys, yhteisöjen tuomioistuin ottaa huomioon useita seikkoja, joita ovat muun muassa kyseisen toimielimen lakisääteisyys, pysyvyys, sen tuomiovallan pakottavuus, menettelyn kontradiktorisuus, toimiminen oikeussääntöjen soveltajana ja riippumattomuus (ks. mm. asia C-54/96, Dorsch Consult, tuomio 17.9.1997, Kok. 1997, s. I-4961, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; yhdistetyt asiat C-110/98—C-147/98, Gabalfrisa ym., tuomio 21.3.2000, Kok. 2000, s. I-1577, 33 kohta ja asia C-178/99, Salzmann, tuomio 14.6.2001, Kok. 2001, s. I-4421, 13 kohta).

13 Lisäksi on huomattava, että vaikka EY 234 artiklassa ei edellytetä, että menettely, jonka yhteydessä kansallinen tuomioistuin esittää ennakkoratkaisukysymyksen, olisi kontradiktorinen (ks. asia C-18/93, Corsica Ferries, tuomio 17.5.1994, Kok. 1994, s. I-1783, Kok. Ep. XV, s. 147, 12 kohta), tästä artiklasta seuraa kuitenkin, että kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua ainoastaan silloin, kun niissä on vireillä oikeusriita ja kun niissä vireillä olevan menettelyn tarkoituksena on ratkaisun antaminen tuomiovaltaa käyttäen (ks. asia 138/80, Borker, määräys 18.6.1980, Kok. 1980, s. 1975, Kok. Ep. V, s. 245, 4 kohta; asia 318/85, Greis Unterweger, määräys 5.3.1986, Kok. 1986, s. 955, 4 kohta; asia C-111/94, Job Centre, tuomio 19.10.1995, Kok. 1995, s. I-3361, 9 kohta ja em. asia Salzmann, tuomion 14 kohta).

14 Jos siis ennakkoratkaisupyynnön esittänyt elin tekee hallintopäätöksen eikä samalla ratkaise oikeusriitaa, sen ei voida katsoa toimivan tuomiovallan käyttäjänä, vaikka se täyttäisi muut tämän tuomion 12 kohdassa mainitut edellytykset. Asia on näin esimerkiksi, kun se päättää yhtiön rekisteröintiä koskevasta hakemuksesta menettelyssä, jossa ei vaadita hakijan oikeutta loukkaavan päätöksen kumoamista (ks. em. asia Job Centre, tuomion 11 kohta ja em. asia Salzmann, tuomion 15 kohta).

15 Esitetyistä asioista ilmenee, että kun Landesgericht Wels antaa ratkaisun Handelsgerichtin ominaisuudessa niiden kansallisten säännösten mukaisesti, jotka koskevat velvollisuutta julkistaa tilinpäätös ja toimintakertomus, tämä tuomioistuin ei ratkaise oikeusriitaa vaan ainoastaan pitää kauppa- ja yhtiörekisteriä. Se nimittäin ainoastaan toteaa, onko lakisääteiset julkistamisvelvollisuudet täytetty, ja tilanteesta riippuen määrää, että nämä asiakirjat on uhkasakon uhalla esitettävä. Esitetyistä asiakirjoista ei myöskään ilmene, että Landesgericht Welsissä olisi vireillä oikeusriita Lutzin ym:iden ja mahdollisen vastaajan välillä.

16 Tämän vuoksi on katsottava, että hoitaessaan näitä tehtäviä Landesgericht Wels ei käytä tuomiovaltaa.

17 Tästä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuin ei ole toimivaltainen ratkaisemaan kysymyksiä, jotka Landesgericht Wels on esittänyt Handelsgerichtin ominaisuudessa kauppa- ja yhtiörekisterin pitämisen yhteydessä.

Oikeudenkäyntikulut

18 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Itävallan, Espanjan ja Italian hallituksille sekä neuvostolle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Lutzin ym:iden osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe Landesgericht Welsissä vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi Landesgericht Welsin asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ei ole toimivaltainen vastaamaan Landesgericht Welsin 9.5.2000 tekemällään päätöksellä esittämiin kysymyksiin.

Jann Sevón Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä tammikuuta 2002.

R. Grass P. Jann

kirjaaja ensimmäisen jaoston puheenjohtaja